

לקחת את אקדחי ה"טייזר" מהשוטרים / פרופ' בועז סנג'ור*

רק שלושה חודשים חלפו מאז שמפכ"ל המשטרה הודיע על הקפאת שימוש השוטרים באקדחי ה"טייזר" (נשק המשמש לפגיעה זמנית בשליטה על השרירים. הפגיעה מעוררת עצבי חושים ותנועה וגורמת להתכווצויות שרירים בלתי רצויות, לאי נוחות ולכאב) לשם רענון הוראות השימוש בהם וכבר הופיע על מרקע הטלוויזיה מחזה אימים נוסף. בפעם הקודמת חזינו במעצרו של אזרח חסר אונים, השרוע על הקרקע, זועק מכאבים כי אינו מתנגד למעצרו ומתחנן בפני השוטרים שיפסיקו לחשמל אותו, אך הם בשלהם: מחשמלים אותו שוב ושוב, ללא כל צורך. אמש (20.11.13, "היום שהיה", ערוץ 10) הוקרן בטלוויזיה סרט קצר שצילם אזרח אמיץ, ובו נראים שוטרים שהגיעו לביתה של אישה כדי לסייע לאנשי רשות הרווחה לאשפז אותה בכפייה. האישה הייתה שרועה על הרצפה, חסרת אונים לחלוטין. היא בכתה, זעקה מכאב והתחננה בפני השוטרים קהי החושים לחדול מלחשמל אותה. אחד השוטרים הודיע לה שאם לא תקום מייד יירה בה, ומייד לאחר מכן חשמל אותה שוב ושוב. מה מביא שוטר במשטרת ישראל לנהוג כך כקלגס באזרחית חסרת אונים? וכיצד מפכ"ל שלא משכיל למנוע זאת יכול להמשיך בתפקידו ואף לבקש (יחד עם שר המשטרה, המפכ"ל לשעבר) לחוקק חוק שיאפשר למשטרה לבצע מעצרים מנהליים? (מדובר במעצר ממושך ללא הגשת כתב-אישום, שאינו מבוסס על בחינתן של הראיות בבית-המשפט, אלא על טענה של המשטרה שהאדם מסוכן, המלווה בדרך-כלל ב"מידע מודיעיני" חסוי, שאינו ניתן לבדיקה).

לכאורה, האקדח החשמלי (ה"טייזר") הוא אמצעי מתון יותר מאקדח שבו יורים אש חיה ובדרך-כלל אינו גורם למוות או לפציעה (אם כי התרחשו מקרים שבהם גרם למוות). אך מתברר שלא תמיד השימוש באמצעי מתון יותר מוליך למתינות. כך, למשל, הרופא הצרפתי ד"ר גיליוטין המציא את מכשיר הגיליוטינה כדי להקל על סבלם של המוצאים להורג. אך האפשרות להתיז ראש בחלקיק שנייה ביעילות באמצעות סכין גדולה הנופלת עם משקולת, הפכה את ההוצאה להורג למתקבלת על הדעת בעיני רבים מהציבור הצרפתי, עד כי קיבלו הוצאות להורג של אלפי אזרחים במהפכה הצרפתית העקובה מדם. בדומה, האקדח החשמלי, ה"טייזר", כלל לא משמש את שוטרי משטרת ישראל במקום אקדח רגיל היורה קליעים. אקדח רגיל נועד רק למקרים של סכנת חיים, ואילו האקדח החשמלי משמש לקשת רחבה מאוד ומדי של שימושים, כיד הדמיון הרעה על השוטרים, לרבות לשם הענשת האזרח בעת מעצרו – מבלי להמתין להליכי המשפט. או לנו כחברה אם נסכים לקבל את המשך השימוש באמצעי זה, המאפשר לשוטרים ערלי לב להתעלל באזרחים. בנוסף, יש להניח ששוטרים הסבורים שהשימוש המופרז בטייזר לא ייחשף ולפיכך אינם נרתעים מלהשתמש

* פרופ' מן המניין, ראש החטיבה למשפט פלילי ולקרימינולוגיה, המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (רמת-גן).

בו. יתרה מזו: סביר להניח שבמקרה של סכנת חיים, ממילא לא יסתפקו השוטרים ב"טייזר", אלא ישתמשו באקדח רגיל.

כקו נסיגה – אם לא תתקבל הצעתי לבצע "recall", לאסוף את אקדחי הטייזר מהשוטרים ולאסור על השימוש בהם, מוצע לפחות להעביר כל שוטר שיקבל אישור להשתמש בטייזר השתלמות מיוחדת, שבמהלכה יתנסה בחשמול על-ידי האקדח – כקורבן. כלומר: יחשמו אותו כדי שידע להעריך נכונה את עוצמת הכאב שגורם המכשיר שבו הוא מוסמך להשתמש. בדומה, בטרם יקדמו שר המשטרה והמפכ"ל את הצעת חוק המעצר המנהלי שהם מבקשים, מוצע לשלוח את שניהם למעצר מנהלי של חודשים אחדים, על מנת שיהיו להם הכלים להעריך נכונה אמצעי דראסטי זה. את זמן היעדרותם ניתן לנצל לאיסוף כל אקדחי הטייזר ולהשמדתם – ממש כשם שמשמידים את הנשק הכימי של סוריה ואולי ישמידו גם את פוטנציאל הנשק הגרעיני של אירן. די לנו בנשק לא קונבנציונאלי בידיים לא אחראיות.

לבסוף, הבהרה להסרת הספק: ההצעה לשלוח את השר והמפכ"ל למעצר מנהלי לא הועלתה ברצינות. אין לשלוח אדם כלשהו למעצר מנהלי.